

Belirsizliğin Karanlığında Toz Pembe Bir Anımsayış: “Neşeli Günler” ve Bitmeyen Nostalji

Candan Koçak

ÖZ

Çalışma, Covid-19 (2019) pandemisinden sonra popüler hale gelen, memlekete kesin veya kısmi dönüş ile “Neşeli Günler” filmini sevme motivasyonları arasında “nostaljik” bir ilişki olup olmadığını anlamayı amaçlamaktadır. Nostaljinin, geçmiş-şimdi-gelecek ekseninde tarihsel bağlamı ile ele alındığı çalışma, derinlikli bir alanyazını içermektedir. Ayrıca “Dönecek bir ev kaldı mı?” problemini temellendiren çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçiminde “amaçlı” bir yol izlenmiştir. Derinlemesine mülakat için memleketlerindeki bir evi restore eden ya da yeniden ev yaptıran kişiler tercih edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların, çalışmanın diğer örnekleme olan “Neşeli Günler” filmini izlemiş olmasına dikkat edilmiştir. Baby Boomers, X, Y, Z kuşaklarını kapsayan çalışmada on iki kişi ile derinlemesine mülakat yapılmış, verilen cevaplar, “Neşeli Günler” filminin karakter, obje, mekân, aile-dostluk temaları ile ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Bu bağlamda BB, X, Y kuşaklarının memlekete dönüş arzusunun ve “Neşeli Günler” filmini sevmelerinin “nostalji” ile doğrudan ilişkili ve bu kuşakların ortak endişesi olan gelecek kaygısının bilinen “güvenli” geçmişe sığınmalarında belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Z kuşağı katılımcıların ise kendi tecrübelerine dayanan “yeterince uzak” bir geçmişe sahip olmayışı, nostalji düzeylerinin çok düşük çıkmasını açıklamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sinema, “Neşeli Günler”, Nostalji, Eve dönüş, Belirsizlik

CANDAN KOÇAK
Dr. Öğr. Üyesi
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
ckocak@agri.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0361-0413

Atıf: Candan, K. (2025). Belirsizliğin karanlığında toz pembe bir anımsayış: “Neşeli Günler” ve bitmeyen nostalji. *Selçuk İletişim*, 18(Sinema özel), 128-152. <https://doi.org/10.18094/josc.1676847>

A Dusty Pink Reminiscence in the Darkness of Uncertainty: “Neşeli Günler” and Endless Nostalgia

Candan Koçak

ABSTRACT

The study aims to comprehend whether there is a “nostalgic” relationship between the motivations for enjoyment the movie “Neşeli Günler” and the definite or partial return to the hometown, which become popular after the Covid-19 (2019) pandemic. The study, which addresses nostalgia in its historical context on the axis of past-present-future, includes an in-depth literature. In addition, the study, which is based on the problem of “Is there a home left to return to?”, was conducted by using in-depth interview and descriptive analysis, which are from qualitative research methods. A “purposeful” approach was taken in selecting the sample. Individuals who were restoring or rebuilding a house in their hometown were selected for in-depth interviews. At the same time, care was taken to ensure that the participants had watched the film “Happy Days,” which was the other sample in the study. In-depth interviews were conducted with twelve people in the study covering Baby Boomers, X, Y, and Z generations, and the answers were analyzed by associating with the characters, objects, places, family-friendship themes of the movie “Neşeli Günler”. In this context, it has been determined that the desire of the BB, X, and Y generations to return to their hometown and their love for the movie “Neşeli Günler” are directly related to "nostalgia" and that the anxiety about the future, which is a common concern of these generations, is a determining factor in their taking refuge in “safe” past. The fact that the Z generation participants do not have a "sufficiently distant" past based on their own experiences explains the result that they have very low nostalgia levels.

Keywords: Cinema, “Neşeli Günler”, Nostalgia, Returning home, Uncertainty

CANDAN KOÇAK
Asst. Prof. Dr.
Ağrı İbrahim Çeçen University
ckocak@agri.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0361-0413

Citation: Candan, K. (2025). A dusty pink reminiscence in the darkness of uncertainty: “Neşeli Günler” and endless nostalgia. *Journal of Selcuk Communication*, 18(Cinema special), 128-152. <https://doi.org/10.18094/josc.1676847>

GİRİŞ

“İnsanı insan yapan, insandır” (Childe)

Çağlar boyunca insan, aktaran ya da dinleyen olarak hep bir “anlatı”nın içinde bulunmuştur. Yaşadıklarını, duyduklarını, gördüklerini, anlatılanlara aktaran insan, anlatının gücü ile bazen büyüü bazen korkunç bir hikâye yaratabilmektedir. Nesilden nesile süregelen bu anlatı aktarımı, ilkel yaşamdan uygarlığa özellikle dilin icadı ile büyük bir dönüşüme uğramıştır. Dilsel hafızanın gelişmesi yaşanmışlıkların özlem ve güzellemelerle aktarımına olanak sağlamıştır.

Günlük yaşamda iş bölümü yapmak, yiyecek bulmak, tehlikelerden korunmak için bireylerin düzenli ilişki içinde olması gerekmektedir. Dolayısıyla ilkel insanların temel toplumsal birliği sağlamak için gerekli kural ve gelenekleri oluşturacak kadar “dil”e sahip oldukları söylenebilir (Leakey & Lewin, 1998, s. 168-178). Burada bahsi geçen dil, yaşlıların gençlere sadece tecrübelerini aktarıp tehlikeleri öğretmelerini sağlamakla kalmamış kişilerin, topluluğun diğer üyeleri ile haberleşme, ateş etrafında gündelik olayları paylaşma yani sosyalleşme ihtiyaçlarını da karşılamış (Childe, 1988, s. 28) ve kolektif olana geçişi sağlamıştır. Ateş etrafında düzenlenen eğlenceler, topluluğun üyeleri arasındaki ilişkileri pekiştirmiş bu da kültürel, düşünsel yapıyı geliştirmiştir (Şenel, 1995, s. 61-73). Göçebelikten, yerleşik çiftçi yaşamına “memnuniyetle” geçip, Tarım Devrimi sayesinde çok üreten insan, yine de kuraklık, sel ve hastalık gibi olumsuz etkenlerin yarattığı gelecek kaygısından kaçamamıştır. Tüm bu etkenlerin yarattığı “belirsiz gelecek”, insanların kazandıkları becerilerini gelecekle ilgili sorunları aşmak ve beklentilerini gerçekleştirmek için kullanmalarına sebep olmuştur (Harari, 2017, s. 91-110). Böylece gelişen ticaret ile şehirler büyümüş, toprağa bağımlı feodal yapı değişmeye başlamıştır. Şehirde artan iş imkânı, farklı bir hayata başlamak isteyenleri, köylerini terk etmeye teşvik etmiş ve verilen işi sorgulamadan yapan köylü için şehirde “serbestleşme” hatta sınıf değiştirme imkânı bile doğmuştur (Huberman, 2015, s. 38-58, 174). Fakat bu serbestlikle insanlar, kenttekinden farklı olan kıra özgü geleneklerinden vazgeçmemiştir. Birbirinden farklı iki kültürün karşı karşıya geldiği kentte, hem kırsala hem de kente özgü özellikler taşıyan ve birbiriyle çelişen yeni bir yaşam biçimi ortaya çıkmıştır. Bu ikilem, kente gelenlerin, yeme-içmeden giyim-kuşama, eğlenceden sanat anlayışına kadar her alanda ne kentli olabilmesine ne de eskisi gibi köylü kalabilmesine imkân vermiştir (Güngör, 1993, s. 84). Sanayi Devrimi ise bu belirsizliğin içinde aileyi hedef almış, kente göç edenlere birey olma “özgürlüğü” sunmuştur. Şehirde sistemin isteklerine her geçen gün bağımlı hale gelen birey, özgürleşmenin bedeli olarak güçlü aile ve topluluk bağlarını yitirmenin getirdiği “yabancılaşma” hissi ile karşı karşıya kalmıştır (Harari, 2017, s. 350-375). Bu bilgiler ışığında modernleşme

sürecinin en önemli sonuçlarından olan belirsizlik ve güvensizlik, insanın anlatının her türüyle “eve dönüş” arzusunu dile getirmesine temel oluşturmuştur.

Modern insan, bugün atalarından daha dayanıksız, tahammülsüz hale gelmiş ve “eve dönüş” arzusuyla belirsizliğin içerisinde tedirgin, (u)mutsuz bir yaşam sürmeye başlamıştır. Geleceğe dair kaygıyı asla ortadan kaldırmayan ve daha çok özgürlük için daha çok çalışma gereğinin dozunu artırarak sürdüren sistem ise insanları emeklilik hayali ile yaşamaya teşvik etmektedir. Emeklilik için en “ideal ev”, modernleşmenin kentte yarattığı yoğun, kaotik yaşamdan kaçıp memlekette inşa edilecek bir ev olacaktır. Belki de başlangıcı fiziksel hastalık teşhisi olan daha sonra duygu durumu olarak nitelendirilen “eve dönüş özlemi” yani “nostalji”nin, bugünün kentlerinde popüler duygusal bir söylem haline gelmesinde, fiziksel ve ruhsal yorgunluğun yarattığı dinlenme arzusu yatmaktadır. Dolayısıyla nostaljiye temellendirilen bu araştırma, derinlemesine mülakat ve betimsel analiz nitel yöntemleriyle modern insanın “eve dönüş” arzusunu “kuşaklar” özelinde anlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma; “Hatırlamak Üzerine: Geçmişin Hikâyesi”, “Modern İnsanın Gelecekle İmtihani: Belirsizliğin Riski, Riskin Belirsizliği”, “Geçmiş-Şimdi-Gelecek Ekseninde Üç Zamanlı Bir Algı: Nostalji” başlıklarından oluşan alanyazının ardından, “Bulgular ve Yorum” kısmında; “Mekânsal Özlemden Zamansal Özleme: Ben Evimi (mi) Özledim?”, “Eve Dönme” Arzusu: Dönülecek Bir Ev Kaldı mı?”, “Nostaljik Neşeli Günler” başlıkları ile ilişkilendirilerek incelenmiştir.

HATIRLAMAK ÜZERİNE: GEÇMİŞİN HİKÂYESİ

Halbwachs, “*Bir tanık bize her zaman kendimizi verir*” (2018, s. 22) derken; hatırlamanın toplumsallığına ve hatırlamak için başkalarına ihtiyacımız olduğuna işaret etmektedir. Sözcüklerin gücü ile “toplumsal çimento” işlevi gören, bir toplumun yaradılış ve varoluşunu anlatan efsaneler, ortak bilincin oluşmasını ve bu noktada toplumsal uzlaşmayı sağlamaktadır (Leakey & Lewin, 1998, s. 167-168). Nora’nın da ifadesiyle “hafıza mekânları”, sadece elle tutulabilen, görünür nesnelere değildir. Çünkü hafıza mekânları; ya mekâna, zamana, dile, geleneğe kaydolmuş, maddi veya daha az maddi, kavranabilir ya da sadece simgesel bir tarihi barındıran bir gerçekliktir. Dolayısıyla Nora, hem fiziksel hem de sembolik nesnelere, ortak “bir şey” temelinde hafıza mekânlarına temellendirmektedir (2006, s. 171). O halde geçmişin ürünleriyle depolanan ve bu ürünlerle karışan şimdiye ait deneyimler, gelecekte algılanacakları önceden koşullandırmaktadır (Arnheim, 2012, s. 98). Örneğin genç kuşakların “eski zaman” olarak nitelendirdikleri olgular, daha yaşlılar için hala “bizim zamanımızda” şeklinde ifade edilmektedir. Bunun nedeni, daha yaşlının “o” zamana ilişkin sadece kişisel anılara sahip olması değil hala o kültüre mensup olmasından kaynaklanmaktadır (Huizinga, 2022, s. 258-259). Çünkü düşüncenin bir hali olan hatırlama,

önceden kurulmuş bir referans çerçevesi olmaksızın aciz kalmaktadır (Arendt, 2022, s. 24). Bir tanığın varlığına bağlı olan hatırlama ise daha güvenilir bir hafıza oluşturmaktadır (Halbwachs, 2018, s. 39). Bu referans, sözlünün yanı sıra toplumsal bellek için büyük önem taşıyan görsel anlatıyı da kapsamaktadır. Bu nedenle sadece büyüklerin küçüklere anlattığı hikâyeler değil aynı zamanda filmler, diziler, şarkılar, eskiden kalan eşyalar, giysiler de tecrübe aktarımının bir parçası haline gelmektedir.

Bireysel bir yeti olarak düşünüldüğünde kişisel hafıza, başkalarından bağımsız, kendi deneyimlerine dayanan bir bilinçte ortaya çıkmaktadır. Ancak içerisinde yer aldığımız grup, bize belleği yeniden inşa etme araçları sunmaktadır. Böylece kişisel hafızanın aksine kolektif hafıza dışarıdan aktarılan tecrübelerle inşa edilmektedir. Yani hatıra, şimdiki zamandan alınan bilgiler ışığında geçmişin bir yeniden inşasını ifade etmektedir (Halbwachs, 2018, s. 47-66). Buna karşılık insanlar, sürekli değişen bugünü anlamlandırmak için geçmişe dair anıları çağırılmaktadır (Cutcher, 2008, s. 371). Çağrılan bu geçmiş, unutilan, zamanla kapanan yaraları ve hatta yaraların içindeki acıyı ifade etmektedir. Ancak olumsuzlukları unutup geçmişin içindeki güzellikleri anımsatmak, düşünencenin en önemli görevlerinden biridir (Marcuse, 1985, s. 249). Çünkü beklenenin aksine bizi düşünsel olarak geçmişe götüren aslında gelecektir (Arendt, 2022, s. 31). Geçmişe dönmek, o deneyimi tekrar yaşamak mümkün değildir fakat anımsamak ve yaşanmış olduğunu bilmek bize bilinen o tanıdık duyguyu yaşatmaktadır. Geleceğin belirsizliğine karşın bilinen, hatırlanan geçmiş, insanlara güvenli bir sığınak olarak görünmekte ve “eve dönüş” hissi ile iyi hissettirmektedir. Oysa geçmişte de acılar, felaketler, hüznler mevcuttur. Ancak yarın olacakların bize ne hissettireceğini henüz bilmediğimiz için zihnimiz, acı vereni unutturup, güzel olanı anımsatarak bize masalsı bir geçmiş resmetmektedir. Bu yüzden modernleşen insanın geçmişe dair duydukları veya hatırladıkları bugün yüzünde tebessüm yaratmaktadır. Bu da geçmişin tanıkları veya kişisel tecrübemiz sayesinde geçmişe dair “iyi olanı” hatırlama eğilimimizden kaynaklanmaktadır.

MODERN İNSANIN GELECEKLE İMTİHANI: BELİRSİZLİĞİN RİSKİ, RİSKİN BELİRSİZLİĞİ

Etik değerlerdeki istikrarın bozulması, kötümser, melankolik bir hava yaratmıştır ve dünya “cana yakın” sıcaklığını kaybetmiştir (Stauth & Turner, 2000, s. 413). Bu durum gelecekle ilgili beklentileri olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü geçmişe değerlendirme şekli, geleceğin umutlu-umutsuz, güvenli-güvensiz seçeneklerinden hangisinin seçileceğini belirleyecektir (Delibaş, 2017, s. 249). O halde insanların geleceği yargılayabilmeleri için ‘şimdi’lerini, ‘geçmiş’ yapmaları gerekmektedir (Freud, 2016, s. 11). Sorunların çözümü değil kaynağı olarak görülen değişim, bugün bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere kuşkuyla yaklaşılmasına neden olmaktadır. Bu kuşkuçuluk ise gelecekte bir şeylerin mutlaka kötü

gideceğine ve sorunlara çözüm bulmanın imkânsız olacağına dair bir inanca dönüşmektedir. Dolayısıyla güvenli olmayan bu dönemde hâkim olan korku kültürü nedeniyle insanların daha kaygılı olması ve birbirine yabancılaşması yani kolektif güvensizlik kaçınılmaz olmaktadır (Furedi, 2017, s. 19-36, 101-102). Belirsiz bir geleceğin bilinen bir geçmişten en büyük farkı, “güvensizlik”tir. Bilinen bir geçmiş, henüz yaşanmamış bir gelecek kıyaslandığında, tanıdık, güvenli bir yere sığınma arzusu kaçınılmazdır. Çünkü geçmiş “bizim”dir.

Bilinmezlikle bağlantılı olan risk, modern teknolojinin hızlı gelişimi karşısında sonuçların tahmin edilemezliği ile ilişkilendirilmektedir. Bunun yanı sıra eylemlerin sonuçlarının bilinemezliği, belirsizlik ve olaylarla ilgili olumsuz tahminleri güçlendirmektedir. Toplumsal rollerin sürekli değiştiği, doğru ve yanlışların belirsizleştiği, savunmasızlık duygusunun arttığı bir dünyada insanların gelecek kaygısı yaşamaları kaçınılmaz bir hal almıştır. Bireyselleşme ile toplumsal karamsarlık halinin birbirini desteklemesi, toplumsal dayanışmanın azalması, insanın güçsüzlük duygusunu pekiştirmiştir (Furedi, 2017, s. 104-234). Belirsizliğin yarattığı kaygı, bireyselleşmiş dünyada “yeni ve gelişmiş” korkuların üretilmesine uygun zemin hazırlamıştır (Bauman, 2021, s. 274-275). “Olumsuz küreselleşme” neticesinde hesaplanamayan ihtimaller, dünyayı tehlikeli kılmıştır. Böyle bir dünyada insanın saklanabileceği tek güvenli sığınak ise geçmişin nostaljisidir. Çünkü insan, akıl erdiremediği, yönetemediği için “bilinmez” olandan korkmaktadır (Bauman, 2019, s. 1161-19). Medyanın kendi senaryo ve kurguları ile görünür kıldığı gelecek, bugüne hiç benzemeyen ve insanlar için oldukça tehlikeli bir zaman dilimi gibi algılanmaktadır. Öyle ki bu gelecek, çorak bir dünya, ileri teknolojik bir araf hatta insani olmayan garip bir yer olarak resmedilmektedir (Furedi, 2017, s. 102-119). Ayrıca kitle iletişim araçlarının enformasyonu çok hızlı bir şekilde dünyaya yayabilmesi, geleceğe dair korku ve endişeyi tetiklemektedir (Delibaş, 2017, s. 67). Oysa insan, modernleşmeden önce de yarın ne olacağını bilmemekten kaynaklı benzer endişelere sahipti. Fakat aktarılan tecrübeler insana tedbirli olmayı, yardımlaşma ise ona güvende hissetmeyi sağlamaktaydı. Modern insan ise medya tarafından yaratılan şimdinin güvensizliği, geleceğin belirsizliği ile yaşadığı acizlik ve korkuyu yine medyanın sunduğu nostaljik yapımların güvenli ve insani kollarında atlatmayı ummaktadır.

GEÇMİŞ-ŞİMDİ-GELECEK EKSENİNDE ÜÇ ZAMANLI BİR ALGI: NOSTALJİ

“Tanrısal Odysseus uyandı uykusundan baba toprağı üstünde, ama tanımadı onu, çok olmuştur ayrıralı oradan, çevresine de sis dökmüştü Pallas Athena, Zeus’un kızı, Odysseus hiç tanımasın diye buraları.” (Cassin).

Bazen resimle bazen sözlü hikâye anlatımı bazen de teknolojiden faydalanıp görsel-işitsel anlatı teknikleriyle her dönem kültürel bir aktarım gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra sürekli değişen ve gelişen yaşam koşulları her yeni dönemin psikolojik olarak geçmişi aratır hale gelmesine neden olmuştur. Daha iyi yaşam koşulları için evini terk eden insan, “eve dönüş” arzusuyla fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara yakalanmıştır. Hem fiziksel hem de psikolojik olarak kendini iyi hissetmeyen birine “memleketine giderse iyileşeceğine” yönelik tavsiyelerin temelini oluşturan nostalji, bugün karşılığını bulmaktadır. Köyden kente göç eden kitle bugün kentten köye “kısmi” göç etmenin cazibesine kapılmıştır. Buradan hareketle “Geçmiş zaman, mekân veya olayları düşünmek bize neden iyi hissettiriyor?”, popüler ifade ile “Neden anda mutlu olamıyoruz?” sorularından yola çıkılarak “nostalji” incelemesi yapılmıştır.

Nostalji kelimesi, on yedinci yüzyılda İsviçre’deki paralı askerlerin sıla/ev özlemi yüzünden yakalandıkları hastalığı açıklamak için icat edilmiş ve literatüre geçmiştir. Duydukları çoban ezgileri sebebiyle vatanlarını görme arzusuyla hüzünlenip firar eden askerler (Cassin, 2020, s. 17), zamanla “süzgün görüntüleri, her şeye kayıtsız halleri” ile geçmişle şimdiki, gerçekle hayali olanı birbirine karıştırmıştır. On yedinci yüzyılda tıpkı soğuk algınlığı gibi tedavi edilebilir bir hastalık olduğu zannedilen nostalji, yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde “geleceğe olan iyimser inancın kaybolması” algısına dönüşmüştür (Boym, 2021, s. 14-26). Böylece nostalji konusu doktorların çalışma alanı olmaktan çıkıp, romantik bakış açılarının, şairlerin, yazar ve filozofların ilgi alanına girmiştir. Bu haliyle ‘şimdi’yi sevmeyen, ‘gelecek’ten korkan nostalji, ‘geçmiş’e dair maddi-manevi ne varsa hepsini yaşamak arzusundan kaynaklanmaktadır.

Nostalji, TDK sözlüğünde (2025) *“Geçmişte kalan güzelliklere olan özlem duygusu ve bu duygunun baskın bir duruma gelmesi; geçmişseverlik, gündedün ya da değişime karşı duyulan korku sonucu geçmişe sığınma duygusu”*; Cambridge sözlüğünde (2025) *“Geçmişte olan şeyler hakkında düşünürken aynı anda bir zevk ve bazen hafif bir üzüntü hissi”* şeklinde tanımlanmaktadır. Nostalji, *“Anıların tatlılığı ve acısının içimizdeki karışımı”* (André, 2019, s. 177); *“Artık var olmayan veya hiç var olmamış bir eve duyulan özlem”* (Boym, 2021, s. 14); *“Hafızada unutulmayacak derecede olumlu izler bırakan anıların, çeşitli durum ve koşullarda canlanıp, insanın bir an için o eski anlarla ilişki kurması”* (Zoga, 1990, s. 184), uzakta olan yani kökünden sökülen insanın geri dönmek için çektiği acı, katlandığı sıkıntılar (Cassin, 2020, s. 16-19) ya da gerçekten var olan, mutlu bir geçmişe duyulan özlemdir (André, 2019, s. 177). Kelime anlamı “sıla hasreti, gurbet acısı” olan nostalji, Latince *ignorare* (bilmemek) anlamına gelmektedir. O halde bilmemenin acısı olan nostalji; *“Uzaktasın ve ben sana ne olduğunu bilmiyorum. Ülkem uzakta ve ben orada ne olduğunu bilmiyorum”* (Kundera, 2022, s. 10-11) manası taşımaktadır.

Tıpkı Odysseus'un sonunda "evinde" olması ama aslında hiç de orada olmaması gibi! Çünkü oradaki her şey artık başka bir biçimdedir ve hiçbir şey vatanından daha yabancı değildir (Cassin, 2020, s. 31-32).

Davis'e göre gerçek nostalji, kişinin bir olayı deneyimlediğinde hissettiği duyguyu, daha sonra hatırladığında anımsadığı duygusal veya acı-tatlı özlemi ifade etmektedir (1979, s. 13). Yani nostalji, acı, nefret, umutsuzluk barındıran bir geçmişe rağmen; geçmişini güzel, mutlu, iyilik dolu, pozitif duygularla ön plana çıkarmaktadır (Davis, 1977, s. 418). Çünkü nostaljinin büyü, yaşandığı dönemde negatif olanı, yıllar sonra özlenen şeye dönüştürmesidir (Başaran, 2021, s. 640). "Gerçek şey" mevcut olmadığına ise simüle edilmiş (benzetilmiş) nostalji ortaya çıkmaktadır. Dolaylı olarak yaşanmış geçmişe duyulan acı-tatlı özlemi ifade eden simüle nostalji, bir tanığın gözünden ve hikâyelerinden hatırlanabilmektedir (Baker & Kennedy, 1994, s. 171). Dolayısıyla, kişi aslında nesnenin temsil ettiği olayı hiç yaşamamış olsa bile nostaljik hissedebilmektedir (Stern, 1992, s. 15). O halde kişisel nostalji, doğrudan deneyimlenmiş, simüle nostalji ise dolaylı olarak deneyimlenmiş acı-tatlı özlemi ifade etmektedir (Baker & Kennedy, 1994, s. 171).

Çalışmada nostalji ile ilgili üzerinde durulan önemli bir ayırım ise "yeniden kurucu" ve "düşünsel" nostalji türleridir. Boym, yeniden kurucu nostaljiyi "ideal evi" yeniden kurma arzusu, düşünsel nostaljiyi ise "ideal evin" uzaklığının ve geri dönülemezliğinin kabulü ile açıklamaktadır. Ona göre, yeniden kurucu nostaljide yüce ve dokunulmaz bir konuma yerleştirilen geçmiş, kolektif sembol ve sözlü kültürle resmedilirken, düşünsel nostaljide bireysel ve kültürel hafızaya dayandırılmaktadır. Böylece yeniden kurucu nostalji zamanı mekânsallaştırmak adına ev ve sâla simgelerini yeniden kurarken, düşünsel nostalji hafızanın parçalanmış fragmanları ile mekânı zamansallaştırmaktadır (2021, s. 87-88). Bu bağlamda Said'in "sürgün"ü, yeniden kurucu nostalji ile benzerlik göstermektedir. Çünkü Said'e göre evine dönmesi engellenen herkes sürgündedir. Ancak bu sürgün olma hali sadece coğrafi bir yerinden edilme değildir aynı zamanda modern insanın eviyle kendisi arasındaki uçurumda yersiz yurtsuz, aidiyetini kaybetmiş bir yabancılaşma durumudur. Başka bir ülkede genellikle kişisel veya sosyal nedenlerle gönüllü olarak yaşayan sürgünler, bu yabancılaşmanın ve yalnızlığın garipliğini paylaşırsa da modern dünyada "evlerin" daima geçici olduğunun bilincindedir. Bu yüzden sürgünün belleğindeki, hatıralarındaki geçmiş, onda sürekli bir "öksüzlük" hissi uyandırmaktadır (205, s. 193-197). O halde "*geçmişte kalmış bir gelecekle yazılan*" nostalji (Cassin, 2020, s. 52), 'bugün'ü yargımlarken geçmişini rastgele bir biçimde eleştirmemektir. Çünkü onun amacı geçmişin farklı yanlarını korumak ve görünür kılmaktır. O yüzden nostalji, bir kaçış değil, insanın yabancılaşmadan önceki özgür hallerini anımsaması ve hala yitirmediği "insan" yanlarını yarına saklayabilmesi için bir umut (Oskay, 2004, s. 53, 149), büyü bozulmuş geçmişin dünyasına

yeniden gizem ve büyü katma çabasıdır (Tanyeli, 2011, s. 81). Evrenin “*her gün dünden daha güzel*” ilkesine dayanan ana sistemine rağmen nostalji, “*insanı bunalımdan kurtaran bir can simidi*” (Zoga, 1990, s. 186) olmaya devam edecektir. Fakat mekânsal “eve dönüş” kısmen mümkün olsa da mekânın zamansallaştırdığı geçmişe dönüş pek olası görünmemektedir.

YÖNTEM

Cassin’e göre nostaljinin kök salma ve kökünden sökülme olmak üzere iki yüzü vardır. Kişi, geri dönme umudu olmadan kökünden sökülmüşse, sürgüne; geri dönme arzusu duymuyorsa bulunduğu yerde kök salan bir göçmene dönüşmüştür. Bu nedenle sürgün olan Odysseus, eve dönme arzusuyla verdiği mücadelenin sonunda evindedir fakat ona evinde hissettiren tek şey zeytin ağacını işleyerek yaptığı kök salmış yatağıdır. Bu yüzden “*Ilyada ve Odyssea*” destanı bir eve dönüş değil yolculuğun hikâyesidir (2020, s. 44-51). Buradan hareketle kök salma veya kökünden sökülme arasında sıkışmış modern insanın nostalji sayesinde “ev”inde kök salma arzusunun, bir yolculuk mu yoksa gerçekten “eve dönüş” mü olduğunu anlamak için sinemadan faydalanarak nitel bir araştırma yapılmıştır. Çalışma, kavramsal çerçeveye ek olarak, derinlemesine mülakat ile betimsel analiz yöntemlerinden faydalanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bilimsel bir araştırma olması sebebiyle araştırma için Üniversite Etik Kurul kararı¹ alınmış, buradaki esaslar katılımcılara aktarılmış, kişilerin onayı alındıktan sonra görüşmeler yapılmıştır. On üç sorudan² oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilen görüşme, ortalama on-on beş dakika sürmüştür. Görüşmeler yüz yüze veya online bir şekilde ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın evrenini, “Yeşilçam” olarak nitelendirilen Türk filmleri ve bu filmlerin izleyicileri; örneklemini ise “Neşeli Günler” filmi ile filmi bir veya birden çok kez izleyen ve uzun zamandır kentte yaşamasına rağmen memleketine yazlıkçı veya kalıcı olarak gitmeye başlayan kişiler oluşturmaktadır. Hatırlatıcı olması adına filmi daha önce izlemiş katılımcılardan görüşme öncesinde filmi tekrar izlemeleri istenmiştir. “Neşeli Günler” filminin örneklem olarak tercih edilmesinde; “nostaljik” göstergelerin filmde

¹ Etik Kurul Karar tarihi/sayısı: 27.09.2024/E.112439

² Mülakat soruları: 1. Demografik özellikler: Cinsiyet, Yaş, Eğitim durumu, Medeni durumu, Meslek; 2. Memleketinizde neden ev yaptırınız?; 3. Memleketinize gittiğinizde fiziksel veya psikolojik olarak ne hissediyorsunuz?; 4. Geçmiş size ne anımsatıyor? (Daha genç katılımcılar için; “büyüklerinizden dinlediğiniz kadarıyla geçmiş size ne anımsatıyor?”); 5. Gelecekte dünya nasıl bir yer olacak sizce? Hangi yönüyle iyi/kötü olacak?; 6. Geçmiş zamandaki bir dönemde yaşamak ister miydiniz? Hangi yönüyle?; 7. Yeşilçam/Türk filmlerini izlemeyi sever misiniz?; 8. Daha önce izlemiş olmanıza rağmen denk geldikçe ya da özellikle bulup tekrar izlediğiniz filmler var mı?; 9. Neşeli Günler filmi izlediniz mi?; 10. Neden Neşeli Günler?; 11. Filmde özellikle hangi sahneler hoşunuza gidiyor? 12. Neşeli Günler filmi deyince aklınıza gelen ilk şey nedir?; 13. Peki ya şimdi?

çokça yer alması, dijital platformda en çok izlenen Türk filmlerinden olması³; pilot uygulamada katılımcıların aklına gelen ilk filmlerden biri olması ve 1978 yılının “geniş aile”nin çözülmeye başladığı dönemin başlangıcına⁴ denk gelmesi belirleyici olmuştur. Çalışmada dikkat edilen bir diğer husus ise çalışmaya özgünlük kazandırmak adına, sadece “eski” Türk filmlerini izlemekle kalmayıp, köyden kente kalıcı veya kısmi göç ederek orada yeniden ev inşa eden kişilerin amaçlı örnekleme dahil edilmesidir. Ayrıca kuşaklararası nostalji düzeyini karşılaştırabilmek için örnekleme, Baby Boomers⁵, X, Y, Z kuşaklarından oluşturulmuştur. Kuşaklar; Baby Boomers (1946-1964), X Kuşağı (1965-1979), Y Kuşağı (1980-2000), Z Kuşağı (2000 ve sonrası) (Acıloğlu, 2015, s. 21) olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda çalışmada amaçlı örnekleme seçimine özen gösterilmiş ve görüşmelere veri doygunluğuna ulaşıncaya kadar devam edilmiştir. On iki katılımcı görüşmesine dayanan çalışmada, BB, X, Y, Z kuşaklarının her birinden üçer olmak üzere yedi kadın, beş erkek ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeden bir veri seti oluşturulmuştur. “Neşeli Günler” filmini izlemiş olma şartı aranan örneklemin, BB, X ve Y kuşaklarının memleketinde ev inşa etmiş olması, Z kuşağı katılımcıların ise bu iki kuşağın torunu veya çocuğu olması çalışmanın sınırlılığı olmuştur.

Araştırmada kullanılan bir diğer yöntem ise betimsel analizdir. Katılımcıların nostaljik durumu ile hafıza mekânı olarak “Neşeli Günler” filmindeki maddi ve manevi göstergeler arasında “nasıl” bir ilişki olduğunu anlamak için çalışma, nostaljik unsurların ön plana çıktığı mekân, obje, zaman, karakter ekseninde bir analiz içermektedir. Ayrıca çalışmada, betimsel analizle tespit edilen maddi ve manevi nostaljik unsurlar ile derinlemesine mülakatta elde edilen verilerdeki nostaljik temalar birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle bulgular kısmındaki başlıklandırma her iki yöntemden elde edilen veriler ışığında oluşturulmuştur.

“İnsanlar geçmişi neden özler? Şu an ya da gelecek geçmişten daha mı kötü? Dahası dönecek bir ev kalmış mı?” sorularından yola çıkılarak belirsizlik ve risk zamanlarında insanların nostaljiye sığınma; köklerinin bağlı olduğu topraklarda yeniden “ev” inşa etme eğilimleri çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Bu çalışma, “Neşeli Günler” filmindeki “nostaljik” göstergelerin, farklı izleyici grupları tarafından nasıl alımlandığını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın köyden-kente ve daha sonra kentten-köye göç eden BB, X, Y, Z kuşaklarını kapsamaması; bu kapsamda benzer bir çalışmaya

³ Film, 42 milyon kez izlenmiş ve paylaşımına 8 bin 470 yorum yapılmıştır. (17.02.2025)

⁴ 1978-2011 döneminde bir çocuklu çekirdek aile %42; iki çocuklu çekirdek aile %41 oranında artmış; üç ve daha fazla çocuklu çekirdek aile ise %81 azalmıştır. 1978-2008 döneminde geniş aile yapıları yarı yarıyadan daha fazla azalmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014).

⁵ Baby Boomers kuşağı “BB” şeklinde kısaltılacaktır.

rastlanmamış olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada, katılımcıların hem memleketine kısmi dönüş yapma hem de “Neşeli Günler” filmi izleme motivasyonları ile nostalji düzeyleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Bu kısımda katılımcıların cevapları doğrultusunda nostalji, maddi ve manevi temalar ışığında oluşturulan kodlar aracılığıyla analiz edilmiştir. Nostaljinin maddi göstergeleri; objeler ve mekân, manevi göstergeleri ise aile ve dostluk ilişkileri odağında ele alınmış, böylece üç başlık altında incelenmiştir. “Mekânsal Özlemden Zamansal Özleme: Ben Evimi Özledim?”, bir, on ve on birinci; “Eve Dönme” Arzusu: Dönülecek Bir Ev Kaldı mı?”, üç, dört ve on ikinci; “Nostaljik Neşeli Günler” ise iki, beş, altı ve dokuzuncu sorulara katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgu ve yorumları kapsamaktadır. Yedi ve sekizinci sorular örneklemin belirlenmesine yönelik olduğu için değerlendirmeye dahil edilmemiştir.

MEKÂNSAL ÖZLEMDEN ZAMANSAL ÖZLEME: BEN EVİMİ (Mİ) ÖZLEDİM?

Nostalji kavramının çıkış noktası olan İsviçre’deki paralı askerlerin ev özlemi, mekânsal bir özlemi simgelese de ilerleyen süreçte nostalji, geçmiş zamana duyulan özlem olarak karşılık bulmaya başlamıştır. Çünkü kökünden sökülmüş kişiler “geçmişte çok olumsuzluklar yaşadıklarını” ifade etse de er ya da geç “geri dönüş” arzusu duymaktadır. Öyle ki Said’in (2015) de belirttiği gibi “memlekete/eve dönüş” arzusu, sadece mekânsal bir geri dönme eylemi değil kaybedilmiş bütünlüğü, kökleri ve kimliği bulma arayışıdır. Dolayısıyla bulgular da göstermiştir ki katılımcıların “eve dönüş” arzusu ile yeniden inşa ettikleri “modern” konutlar, gerçek bir geçmişe değil nostaljiyle idealize edilmiş ideolojik bir “ev” imgesine yani zamansal geri dönüşe duydukları özlemin ifadesidir.

Çalışmada on iki katılımcıdan dokuzu⁶, uzun zamandır kentlerde yaşamalarına rağmen özellikle pandemi sonrası memleketinde ev yaptırdıklarını ya da var olan evlerini restore ettiklerini ifade etmiştir. Memlekette ev yaptırma sebepleri farklılık gösterse de her katılımcının birincil motivasyonunun, “doğup büyüdüğü yer/ata toprağı/baba mirası” olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra katılımcıların ikincil motivasyonunun; yedi katılımcı için “aile birlikteliği ve huzur”, iki katılımcı için ise “bahçe uğraşı/üretim” olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra; gelecekle ilgili duyulan endişe nedeniyle “zor zamanlarda kaçış/sığınma yeri”, “doğal yaşam/doğal beslenme” verilen cevaplar arasında yer

⁶ Z kuşağı katılımcıların cevapları ayrıca değerlendirilmiştir.

almaktadır. Z kuşağı katılımcıların birincil ve ikincil motivasyonları ise tamamen “aile kararı/aile baskısı”ndan oluşmaktadır.

Katılımcıların “Memleketinizde neden ev yaptırdınız?” sorusuna verdikleri cevaplar ışığında⁷; BB, X ve Y kuşaklarının köklere bağlılık, kimliğini koruma, modern yaşamın psikolojik yorgunluğuna karşı köy hayatının sakin, huzurlu, doğal ve güvenli haline yapılan vurgu ile geçmişe atfedilen dokunulmazlık, yeniden kurucu nostaljiye gönderme yapmaktadır. Bu durum, Said’in (2015) de belirttiği gibi, fiziksel bir mekândan ziyade kimliğin ve aidiyetin kök saldıği ideolojik bir “eve dönüş” arzusunu yansıtmaktadır. O halde genel bir değerlendirme yapıldığında kuşaklarda; BB, “miras ve kimlik”; X, “huzur ve güvenlik”; Y, “doğal yaşam ve nostalji”; Z, “zorunluluk ve sosyal beklenti” gibi baskın motivasyon konularının ön plana çıktığı görülmüştür. Katılımcıların cevapları doğrultusunda yapılan bu değerlendirme, kuşakların kendi dönemlerinde yaşadıkları süreç ile paralellik göstermektedir. Örneğin; BB kuşağı, bugün yaşanan kuşaklararası değer farklılaşmasını, modernleşmenin geleneksel-modern arasında yarattığı gerilimi önceliklemiş ve “yeniden kurucu nostalji” duygusu ile geri dönülebilecek “ideal evi” yeniden inşa etmeye çalışmışlardır. X kuşağı ise çocukluk ve gençlik dönemlerinin, ailenin henüz dağılmadığı, kentlerde ve kırsalda hala karşılıklı güven duygusunun esas olduğu bir toplumsal yapıda geçmiş olması, yeniden ev inşa etmelerinde öne çıkan “huzuru arama” motivasyonunu desteklemektedir. Y kuşağının yeme-içme, obje, mekân gibi vurgular ile geçmişe romantik bir nostalji duyduğu söylenebilir. Gittikçe zorlaşan yaşam koşulları, corona virüs sebebiyle yaşanan panik, çocukluğunda olduğu gibi doğal bir beslenmenin neredeyse mümkün olmadığı kentlerde, doğa ile iç içe yaşayıp, kendi üretimi olan doğal gıdaları tüketme arzusu, Y kuşağına emeklilikte yaşanacak ideal evin hayalini kurdurmaktadır. Z kuşağı için ise durum biraz farklıdır. X ve Y kuşaklarının çocukları, BB’lerin ise torunları konumunda olan Z kuşağı, ne zamansal ne de mekânsal bir nostalji duygusuna sahip değildir çünkü henüz yaşanmış bir geçmişe sahip değildir. İdeal evin zaten içine doğan ve tüm hayatını orada geçiren Z kuşağı için, modern yaşamdan kopmak anlamlı görünmemektedir. Yeniden inşa edilen evlere “şimdilik” aile baskısı ile götürülen Z kuşağı, kendi yaşamını kurduğunda kenti terk etmeyeceğini ifade etmektedir. Teknolojinin içine doğan ve “dijital yerli” konumunda olan Z kuşağının, “dijital göçmen”lere kıyasla geleceğe dair endişelerine rağmen yaşadığı çağdan memnun olması, onun zaten “evde” olmasından kaynaklanmaktadır. O halde BB, X ve Y kuşaklarının geçmişe olan özlemleri, zamansal bağlamdan mekânsal bağlama “yeniden kurucu nostalji”

⁷ BBE-1, “Birincisi çocukluğumuzun geçtiği yerler. Bir ikincisi ata dededen kalan yerler...”; XE-1, “Orada toprağımız yerimiz var. Burada da yer alabilirdik ama baba ata toprağını bırakmamak için orada ev yaptık.”; YK-2, “Daha doğal beslenmek doğal yaşamak için yaptırıldı evi. Belli bir yaştan sonra da sakinlik dinginlik daha iyi geliyor. Doğayla iç içe olmak çok güzel. Meyveleri dalından koparıp yemek güzel.”; ZE-1, “Ailem yaptırdığı için ben de arada bir gidiyorum mecburen.”

duygusu ile yeniden inşa edilen ideal evlerle sonuçlanmıştır. Z kuşağı ise geçmişe dair bazı hikâyeleri “düşünsel nostalji” bağlamında güzel bulsa da içinde bulunduğu yaşamda kalmayı tercih etmektedir.

Araştırmanın onuncu sorusuna verilen cevaplarla karakter, olay, diyalog, mekân veya objelerden hangisinin ön plana çıktığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda on iki katılımcıdan on ikisinin de objeleri vurgulaması dikkat çekmiştir. Bu objeleri⁸, başta yemek masası olmak üzere, tencere, tüplü televizyon, kadife koltuk, vitrin ve turşu (kavanoz) oluşturmaktadır. Diğer taraftan katılımcılardan yedisi mekâna yani müstakil, bahçeli evin varlığına güzelleme yapmıştır. Bu objeler ve mekân, Nora'nın (2006) “hafıza mekânları”, olarak işlev görmekte ve katılımcılar için kolektif hafızanın, “ideal ev ve ailenin” somut sembollerine dönüşmektedir. Katılımcıların memleketlerinde yaptırıldıkları evlerin de bahçeli ve müstakil olması göz önünde bulundurulduğunda, görüşme verileri ile filmin hissettirdiklerinin birbirini desteklemesi anlamlı görünmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu obje ve mekân ile bağlantılı bir özlem sergilese de bu kişiler film karakterlerinin ve diyalogların ön plana çıktığı sahnelere özellikle dikkat çekmiştir. Katılımcılardan on kişi filmdeki karakter ve diyaloglar hakkında yorum yaparken istemsizce gülümsemiş, hatta diyalogları bire bir seslendirmiştir. Görüşme, özellikle “Ziya” karakterinin oldukça akılda kaldığını, aynı zamanda eşlerin genellikle “turşunun sirkeyle mi limonla mı yapılması gerektiği tartışmaları”nın dikkat çektiğini göstermektedir.

Onuncu soruyla bağlantılı olarak sorulan on birinci soru ile de filmle ilgili katılımcıların akıllarında kalan ilk şeyin ne olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Verilen cevaplarda⁹ “limon-sirke” tartışması ile “Ziya karakteri” ön plana çıkarken, “aile ve mutluluk” da cevaplar arasında yer almıştır. Bu soru ile kuşaklararası bir değerlendirme yapıldığında; BB'lerin anne-baba duyguları ile; “anne-babanın grev yapan çocukları için endişelenmesi...”, “eşler arası diyalog...” sahnelerinin akıllarında kaldığı ve katılımcıların “... çocukların sevgiyle büyütülmesi gerektiği” çıkarımında bulunduğu görülmüştür. X kuşağı için ise “bahçeli müstakil ev”, “tencere, yemek masası”, “turşu kavanozları” gibi obje ve mekânsal göstergelerin kalıcılığı dikkat çekmiştir. Y kuşağının verdiği cevaplar, karakter (Ziya) ve aileye odaklanmaktadır. Son olarak Z kuşağı katılımcılar, “sirke-limon tartışması”, “çocukların grev yapması” ve “Ziya'nın aslanı nasıl öldürdüğünü anlatması” gibi olay odaklı sahneleri hatırladığını ifade etmiştir. Böylece BB ve Y kuşaklarının manevi; X kuşağının maddi (obje-mekân); Z kuşağının ise olay ve mizah odaklı göstergelerle film ile nostaljik bir bağ kurduğu tespit edilmiştir.

⁸ 8 katılımcı, yemek masası; 4 katılımcı, alüminyum tencere; 5 katılımcı, tüplü televizyon; 3 katılımcı, kadife koltuk; 1 katılımcı, vitrin; 1 katılımcı mutfak önlüğü; 1 katılımcı ise turşu (kavanoz) cevabını vermiştir.

⁹ 5 katılımcı, limon-sirke tartışması; 4 katılımcı, Ziya karakteri; 2 katılımcı, aile; 1 katılımcı, mutluluk cevabını vermiştir.

“EVE DÖNME” ARZUSU: DÖNÜLECEK BİR EV KALDI MI?

Çalışmanın temel dayanağını oluşturan “nostaljik” durumun, kuşaklar arası nasıl bir benzerlik veya farklılık gösterdiğini anlayabilmek amacıyla katılımcılara “geçmiş, şimdi ve gelecek” ile ilgili düşünceleri sorulmuştur. Alınan cevaplar, katılımcıların bireysel duygu durumlarını yansıtmakla birlikte nostaljiye “neden” sığındıklarını anlama konusunda da oldukça açık bilgiler vermiştir.

Görüşmenin üçüncü, dördüncü ve on ikinci sorularını kapsayan bu bölümde her kuşağın kendi içinde oldukça tutarlı cevap verdiği görülmüştür. BB kuşağının geçmişten bahsederken, belki de yaşamlarında “sona yaklaşma” düşüncesi nedeniyle duygulanması, hüznlenmesi dikkat çekmekle birlikte verdikleri cevaplarla oldukça nötr bir yaklaşım sergiledikleri dikkat çekmiştir. Örneğin üç katılımcının da üçüncü soruya verdikleri cevaplara; “iyisiyle kötüsüyle...”, “iyi yanları da kötü yanları da var”, “güzellikler de vardı huzursuzluklar da...” şeklinde başlamaları, geçmişin hem pozitif hem negatif yönlerine rağmen yaşanmaya ve özlenmeye değer olduğu anlamını ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki katılımcılar, yaşam standartları açısından bugünkü kadar rahat yaşam koşullarının geçmişte olmadığını, toplumsal ve ekonomik açıdan zorlukların daha çok olduğunu vurgularken bu zor koşullarda büyük mücadelelerle okudukları yatılı öğrencilik yıllarını en mutlu zamanları olarak değerlendirmiştir. Bu nedenle BB’lerin geçmiş için gerçekçi bir bakış açısıyla nötr bir yaklaşım sergiledikleri ancak duygusal anlamda hüznlendikleri gözlenmiştir. Aynı soruya X kuşağı katılımcılarının verdiği cevaplar da kendi içinde oldukça tutarlılık göstermektedir. Katılımcıların geçmişten “özlem ve güzellik”le¹⁰ bahsederken yüzlerinde oluşan tebessüm bize X kuşağının geçmişe BB’lerden daha pozitif ve romantik bir bakışla nostalji duyduğunu anlatmaktadır. Y kuşağının da geçmişe pozitif, romantik, nostaljik bir tutum sergilediği görülmüştür. Ancak Y kuşağı katılımcılar, BB ve X kuşaklarından dinledikleri geçmiş ile kendi deneyimledikleri geçmişi kıyaslama şansına sahip oldukları için geçmişin zorlu yaşam koşullarına hiç değinmemiş ve hep “güzel” bir geçmişe vurgu yapmıştır. Y kuşağı katılımcıların verdikleri cevaplar¹¹ doğrultusunda geçmişe olan romantik bakışlarının, “sobada demlenen çay, fırında pişen patates” gibi nostaljik göstergelerle ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Son olarak Z kuşağının “geçmiş” algısına bakıldığında; diğer üç kuşaktan ayrıştığı görülmektedir. Çünkü Z kuşağı katılımcılar için geçmiş zaman algısı oldukça uzak bir dönemi ifade etmektedir. Öyle ki Z kuşağı katılımcılar geçmişten bahsederken

¹⁰ XE-2, “Geçmişe çok büyük özlemim var. Geçmiş çok seviyorum... Bir de geleceğe pek hevesim olmadığı için geçmiş özlüyorum.”

¹¹ YE-1, “Ben nostalji adamıyım. Genelde geçmişe bir özlem duymuşumdur... O yüzden köydeki evi sobalı yaptık, fırınında patates pişirince mutlu oluyorum.”

simüle edilmiş bir geçmişe atıf yaparak, cevaplarında¹² “-mı” dilini kullanmayı tercih etmiştir. Diğer taraftan geçmişe; BB’lerin gerçekçi, nötr yaklaşımlarına rağmen ifade ettikleri nostalji anlayışı, X ve Y kuşaklarının hem simüle hem de deneyimledikleri kişisel nostaljiye romantik yaklaşımları, Z kuşağında gözlenmemiştir. Onlar deneyimlemedikleri bir geçmiş, bugünün ekonomik ve teknolojik koşullarına sahip olmaması nedeniyle negatif bir bakış açısıyla değerlendirmiştir. Z kuşağının geçmiş için toplumsal baskı, ekonomik açıdan yokluk, teknolojik gelişmemişlik gibi negatif ve eleştirel söylemler geliştirdiği görülmüştür. Bu yönüyle Z kuşağının deneyimlemediği bir geçmişe özlem de duymayışı anlamlı görünmektedir.

Çalışmanın dördüncü sorusu, katılımcıların gelecek ile ilgili algılarını ölçme amacıyla sorulmuştur. Kuşaklar arası gelecek algısı tek tek ele alındığında “belirsizlik” ekseninde; “teknoloji ikilemi”, “iklim krizi/doğal afetler”, “savaşlar/savaş tehdidi”, “ekonomik buhran”, “toplumsal değişim/toplumsal çürüme” olmak üzere beş farklı konunun endişe sebebi olduğu görülmüştür. Bunlardan birincisi ve tüm kuşakların ortak endişesi olan “teknoloji ikilemi”dir. “Teknoloji ikilemi” burada, teknolojik gelişmelerin hem iyi hem kötü yönlerinin olduğunun herkes tarafından kabul edilmesi ancak bu gelişmişliğin gelecekte daha iyi mi yoksa kötü mü olacağı konusunda kararsızlık yaşanması olarak kullanılmıştır. Teknoloji ikileminin gelecekle ilgili yarattığı belirsizlik endişesi tüm kuşaklardan katılımcıları ortak paydada birleştirmiş, Z kuşağından sadece bir katılımcının¹³ bu durumu pozitif bir bakış açısıyla “iyi” olarak yorumladığı tespit edilmiştir. Teknolojideki bu gelişimin ileride rahat bir yaşam sağlayacağını düşünen Z kuşağı katılımcılar, gelecekle ilgili pek endişe duymadığını belirtmiştir. BB, X ve Y kuşaklarının gelecek ile ilgili ortak endişeleri ise “iklim krizi/doğal afetler” ve “savaşlar/savaş tehdidi”dir. BB, X, Y kuşağı katılımcılar, özellikle yaşanan deprem, pandemi, komşu ülkelerde yaşanan savaşlar ve bunların Türkiye’ye sıçrama ihtimali gibi konuların kendilerinde ve çevrelerinde gelecekle ilgili büyük endişe yarattığını ifade etmiştir. BB’leri verdiği cevaplarla diğer kuşaklardan ayıran “ekonomik buhran” endişesi, Soğuk Savaş döneminde doğmuş BB’lerin “ekonomik buhranı ve savaşın olumsuzluklarını yoğun bir şekilde yaşamış olması, gelecek konusunda da benzer konularda endişe duymalarını açıklamaktadır. BB’leri X ve Y kuşaklarından ayıran bir başka konu ise toplumsal dönüşümdür. X ve Y kuşağı katılımcıların cevaplarında özellikle “toplumsal değişim/toplumsal çürüme”ye vurgu yapmasına karşın, BB katılımcıların bu konuya hiç değinmemesi dikkat çekmiştir. Bu durumda BB’lerin “ekonomik ve güvenlik”

¹² ZK-1, “Güzel tarafları da varmış belki ama yokluk olması, teknolojinin olmaması kötüyümüş.”

¹³ “Ben teknolojiyi çok seviyorum bununla ilgili bir alanda okuyorum. O yüzden bence gelecek iyi olacak.”

endişelerine karşılık, X ve Y kuşağının “insanların/gençliğin çok bozulduğu”¹⁴ yönündeki eleştirileri gelecekle ilgili farklı kaygılarını ortaya koymuştur.

Bu bölüme dahil edilen on ikinci soru ise katılımcıların “şimdi” hakkında ne düşündüklerini ve geçmiş-şimdi-gelecek ekseninde kuşakların nostalji düzeylerini anlamaya yöneliktir. Katılımcıların “şimdi” için verdiği cevaplar, yine Z kuşağı ile farklılık göstermiştir. BB kuşağı katılımcılar, geleceğe dair yaşadıkları endişe ve iyimser olamama hali nedeniyle bugünden yani şimdiden pozitif bir duygu ile bahsetmemiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların hepsi çocuklarının, torunlarının nasıl bir dünyada yaşayacağına dair hissettikleri negatif ifadeler ile başlamış¹⁵ ve sadece bir katılımcı buna ek olarak “kendi adına iyi” hissettiğini belirtmiştir. Bu cevaplar ışığında yine BB kuşağının geçmişteki zor koşulları atlatan ve sonrasında daha rahat bir yaşama erişen yaş grubunda olmaları verilen cevapları anlamlı kılmaktadır. Bireysel olarak “iyi” hissetmelerine rağmen çocuk ve torun faktörlerinin ön plana çıkması “şimdi”nin iyi olmasına gölge düşürmektedir. Benzer şekilde X ve Y kuşağı katılımcıların da “şimdi”den bireysel anlamda memnun olması, özellikle de iş ve maddi durumlarının iyi ve yeterli olduğu vurgusuna rağmen, BB’lerle ortak endişeye sahip oldukları tespit edilmiştir. X’ler de tıpkı BB’ler gibi “çocuklarının geleceklerinin nasıl olacağı”¹⁶ konusunda yaşadıkları endişeyi dile getirmiştir. Y kuşağı katılımcılardan evli olan katılımcı da aynı kaygıya dikkat çekmekle¹⁷ birlikte bekar olan iki katılımcı “şimdi” için; “yorgun” ve “ne iyi ne kötü”¹⁸ ifadelerini kullanmıştır. Z kuşağına dahil katılımcılar ise “şimdi” ile ilgili oldukça memnun olduklarını¹⁹ dile getirmiştir. Fakat diğer kuşaklardan farklı olarak, üniversite öğrencisi olan üç Z kuşağı katılımcıdan ikisi, “şimdi”den memnun olduklarını söylese de iş bulma konusunda gelecekle ilgili kaygılarını dile getirmiştir. O halde, BB, X ve Y kuşağı katılımcıların geçmişe özlemlerinin mekânsal değil zamansal oluşu, Z’lerin ise simüle bir nostalji dahi yaratmaya olan isteksizlikleri, dönülecek bir evin kalmadığını göstermektedir. Çünkü yeniden inşa edilmiş köy evi, geçmiş zamanın yeniden inşası anlamına gelmemektedir.

¹⁴ XK-1, “...Gençliği hiç iyi görmüyorum, insanlar çok bozuldu”; YE-1, “...İnsanlık yönüyle, doğa yönüyle, gençlik yönüyle dünyanın daha iyi bir yer olacağını asla düşünmüyorum.”; ZK-2, “...Pek iyi olacağını söyleyemem... İnsanlar teknolojiye bağımlı hale geldi. Herkes sadece parayı önemsiyor.”

¹⁵ BBK-2, “Benim yaşım ilerledi ama torunlarım ve çocuklarım için endişeliyim. Gelecek çok iyi görünmüyor onlar nasıl bir dünyada yaşayacak diye kaygılanıyorum. Ama kendi adıma iyi hissediyorum.”

¹⁶ XE-1, “Halimden memnunum ama dünyada bir kaos var. Savaşlar var... Durum çok kötü çok kaygılanıyorum gelecek için, çocuğumun geleceği için. O yüzden de şimdi endişeliyiz...”

¹⁷ YK-2, “Şimdiden memnunum aslında. İşim, ailem maddi durumum iyi. Ama kızım biraz korkutuyor nasıl biri olacak, nasıl yaşayacak bu dünyada?..”

¹⁸ YK-1, “Çevremdekilerin ruh hallerine baktığımda da kendi ruh halime baktığımda, şu an sanki şimdiden biraz yorgunuz. Sürekli koşturuyoruz, geleceğimizi hazırlamaya çalışıyoruz... Ama gelecekte o kadar umutsuzken degecek mi?... Çok yorgunum.”

¹⁹ ZK-1, “Şimdiden memnunum. Geçmişten daha güzel. Şu anda üniversiteye gidiyorum, daha özgürüm... İş bulamazsam mecburen yine ailemin yanına döneceğim ve özgürlüğüm yok olacak... Çok kaygılanıyorum geleceği düşününce.”

NOSTALJİK “NEŞELİ GÜNLER”

Toplumsal bellek ve anlatının yanı sıra belli bir mekânda ve zamanda cisimleştirilen “hatırlama figürleri” de anımsamada etkilidir (Assmann, 2001, s. 42). Özellikle sinemada kullanılan imgeler aracılığıyla insanlar, deneyimlediği geçmiş zamanlarla bağlantı kurmakta ve anımsadığı imajları farklı his ve objelerle birleştirerek, şimdiki zamana taşımaktadır (Depeli, 2010, s. 20). Artık var olmayan bir geçmişle bağ kurulmasını sağlayarak eski günlerdeki mutlu zamanları hatırlatma veya sevdirmeye işlevi ile sinema ve film yıldızları (Holbrook & Schindler, 1996, s. 29), bugünün “hafıza mekânları”nı temsil etmektedir. Bu da ülkemizde özellikle Yeşilçam filmlerinin yarattığı nostaljiyi akla getirmektedir. O dönemde yaşamış olsun veya olmasın, hemen her kuşaktan insanın severek izlediği filmler, yine zamansal bir özlemi yani nostaljiyi pekiştirmektedir. Bu da aslında pek de neşeli olmayan “Neşeli Günler” filminin tek bir paylaşımının 42 milyon kez izlenmesini ve paylaşımına 8 bin 470 yorum yapılmasını (YouTube, 2025) anlamlı kılmaktadır. Burada Cook’un, nostaljik filmlerin, “keyifli bir özlemle” yeniden inşa edilmiş idealize bir geçmiş sunduğunu ifadesi öne çıkmaktadır. Ona göre nostaljik sinema, gerçekte asla geri gelmeyecek ve yalnızca imgeler aracılığıyla erişilebilecek bu geçmiş, acı ve olumsuzluklarından arındırarak, onu şimdinin kaygılarına bir “çözüm” olarak gösterme işlevine sahiptir (2005, s. 5-10). Dolayısıyla Cook’un bu eleştirisi, katılımcıların, trajik temalarla dolu “Neşeli Günler” ile kurduğu “toz pembe” ilişkiyi açıklamaktadır. Çalışmada katılımcıların özellikle oyunculara ve film karakterlerine yönelik “samimi, sevgi dolu, sıcak” gibi olumlu nitelendirmeleri, oyuncular ve karakterler özelinde geçmişe duyulan nostaljinin bir diğer göstergesidir.

Çalışmanın bu bölümünde BB, X, Y ve Z kuşaklarının geçmiş özlemi veya eve dönüş arzusu gibi nostalji içeren duyguları, “Neşeli Günler” filmi ile kurdukları ilişki bağlamında ele alınmıştır. Önceki bölümlerde geçmiş-şimdi-gelecek ile ilgili Z kuşağından kısmen ayrılan BB, X ve Y kuşaklarının, geleceğin belirsizliği ile hissettikleri endişe ve kentten köye gerçekleştirdikleri kısmi göçe rağmen geçmişte yaşamaya gönüllü olup olmadıkları anlaşılmaya çalışılmıştır. Bununla beraber katılımcıların “Neşeli Günler” filmini izleme motivasyonlarına bakılarak, şimdide “iyi olma” halini geçmişle nasıl ilişkilendirdiklerine odaklanılmıştır.

“Neşeli Günler” filmi, Türkiye’de ailelerin çözülmeye başladığı döneme (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014) denk gelmektedir ve filmin senaryosu bu duruma eleştirel bir bakış sunmaktadır. Örneğin anne-baba karakterlerinin birbiriyle sürekli tartışması, kadının kendi parasını kazanabilir durumda olmasına karşın ataerkil yapısını korumaya çalışan erkek karakterin sürekli tartışma yaratması dikkat çekmektedir. Eşler arasındaki tartışma izleyiciye “komedi” unsuru gibi gösterilse de filmde turşucu

olan ailenin “turşunun limonla mı sirkeyle mi daha güzel olduğu” gibi basit bir konuda hem fikir olmamaları, ailenin dağılmasına sebep olmaktadır. Altı çocuğun anne baba arasında üçer üçer paylaşılması ve annenin izini tamamen kaybettirmesi, kardeşlerin birbirini görmeden büyümesi, geleneksel aile yapısı ile örtüşmemektedir. Zaten filmde de basit bir konu yüzünden eşlerin ayrılması ve cezasını çocukların çekmesi eleştirilmektedir. Yıllar sonra karşılaşan kardeşlerin anne-babalarını yeniden birleştirmek için açlık grevi yapması, ancak başlangıçta ikisinin de geri adım atmaması, oldukça trajiktir. Özellikle filmin başından itibaren ailenin biraradılığını simgeleyen yemek masası ve yemek yeme-yedirme telaşına karşılık, açlık grevi ile “esas” dağılmaya dikkat çekilmiştir. Çocuklarının aç kalmasına dayanamayan anne-baba ise sonunda barışmayı kabul etmiştir. Dolayısıyla filmin başından itibaren sağlıklı ilişki zeminine oturtulmayan aile ile “neşeli günler” ironisi yaratılmıştır. Buna rağmen mülakat görüşmesinden elde edilen bulgular durumun aksini göstermektedir. Aile içi tartışma, boşanma, çocuklarını görmeme gibi trajik senaryosuna rağmen katılımcıların tamamı filmi “komik” bulduklarını ve “aile” sıcaklığı için izlediklerini ifade etmiştir. Bu da filmin sonunda ailenin yeniden bir araya gelmesi ile ilişkilendirilmektedir.

Çalışmanın ikinci, beşinci ve dokuzuncu sorularına verilen yanıtlar, BB, X, Y kuşaklarının fiziksel ve psikolojik “iyi olma” halleri ile “Neşeli Günler”in hissettirdiği pozitif duygunun örtüştüğünü göstermektedir. Z kuşağı katılımcılar ise fiziksel veya psikolojik olarak herhangi bir iyi olma halinden bahsetmemiştir. Memleketlerine gittiklerinde nasıl hissettiklerini anlamaya yönelik ikinci soruya; BB, X ve Y kuşağı katılımcıların tamamı²⁰, köye gittiklerinde gün boyu bahçede, evde çalıştıklarını ve aslında fiziksel olarak çok yorulduklarını fakat buna rağmen kentteyken bedenlerinde hissettikleri ağrıları köyde yaşamadıklarını, uykularının daha kaliteli olduğunu ve bedenlen daha dinlenmiş bir şekilde yeni güne başladıklarını vurgulamıştır. Ayrıca üç kuşak katılımcıların tümü bedenlen iyi olma halinin psikolojilerinde de belirleyici rol oynadığını; havanın, doğanın ve akrabaları ile olan samimi sohbetlerin kendilerine çok iyi hissettirdiğini dile getirmiştir. X kuşağı bir katılımcının; “... Şarj oluyorum orada sanki...” şeklindeki metaforik ifadesinden, burada topladığı fiziksel ve ruhsal enerjinin kış boyunca kentte onu idare ettiği ve tekrar köye gelecek olmanın motivasyonu ile kentin çekilir hale geldiği anlamı çıkmaktadır. Diğer kuşaklardan daha “romantik” bakışa sahip olduğu görülen Y kuşağı ise özellikle bu soruya cevap verirken

²⁰ BBE-1: “...Hem fiziksel yönden hem psikolojik olarak çok iyi geliyor. Kahve kültürü yok bende. Kahve kültürü olmayınca şehirde zaman geçmiyor pek. Ama memlekete gittiğim zaman kahvaltıdan sonra bahçeye çıktığım zaman akşama kadar günün nasıl geçtiğini anlamıyorum. Arılarla bahçeyle ağaçlarla ilgileniyorum tüm gün. O yüzden de fiziki yönden hem de psikolojik yönden iyi geliyor.”; XK-1: “...Köydeyken hiç ağrım olmuyor ama İzmir’e dönünce her yerim ağrımaya başlıyor. Halbuki köyde fiziksel olarak daha çok iş yapıyorum ve yoruluyorum. Ama kendimi çok mutlu ve huzurlu hissediyorum.”

köyle ilgili uzun betimlemeler²¹ yapmıştır. Kentin kaotik yapısına karşın doğaya, objelere ve bunların birleşimi ile ortaya çıkan “masalsı” köy hayatına yaptıkları vurgu nedeniyle onlara “romantik nostaljikler” demek pek de yanlış olmayacaktır. Diğer taraftan Z kuşağı katılımcılar, bu soruya verdikleri cevaplarla²² diğer kuşaklardan daha çok ayrılmıştır. Z kuşağı katılımcılar köyde vakit geçirme için; “baskı, can sıkıntısı, mecburiyet, bıkkınlık” gibi tamamen olumsuz anlamlar içeren ifadeler kullanmıştır. Ailelerinin baskısı ile köye gittiklerini ifade eden Z kuşağı katılımcılar, fiziksel olarak bir değişiklik yaşamadıklarını, ruhsal olarak ise mecburiyetten gittikleri için daha kötü hissettiklerini ifade etmiştir.

Çalışmanın temelini oluşturan, “eve dönüş” arzusu bağlamında “dönecek bir ev kaldı mı?” sorusuna aranan cevapta en belirleyici olan sorulardan biri, katılımcıların memleketlerinde ev yaptırılmalarına rağmen özlemini duydukları geçmişte tekrar yaşamak isteyip istemedikleri olmuştur. Katılımcılardan alınan cevaplar, yine BB, X, Y kuşaklar ile Z kuşağının farkını ortaya koymuştur. Öyle ki nostaljik bakışla geçmişe duyulan özlem ve belirsizliklerle dolu endişe verici geleceğe rağmen BB, X ve Y kuşağı katılımcıların tamamı, geçmişin yaşam koşullarında değil ama en mutlu oldukları sınırlı bir dönemde yaşamak istediklerini ifade etmiştir. Z kuşağı katılımcılar ise geçmişte “kesinlikle” yaşamak istemediklerini vurgulamıştır. Kişisel nostalji duygusu ile BB katılımcıların ortak noktası, yatılı okulda okudukları yani köyde olmadıkları öğrencilik yıllarında²³ yeniden yaşamak istemeleri olmuştur. Oysa başkalarından dinledikleri, filmlerde izledikleri tecrübe aktarımına dayanan kişisel belleğin yarattığı nostalji ise X ve Y kuşağının, geçmişte “deneyimlemedikleri”²⁴ 1950-1960 ve 1970-1980 arası dönemlerde yaşama isteklerini ön plana çıkarmaktadır. Bu da ikinci sorunun çıkarımını desteklemekte ve X ile Y kuşaklarının romantizminin, simüle nostaljiyi işaret ettiği görülmektedir. Z kuşağının geçmişteki yaşam koşullarına olumsuz yaklaşımı, dijital yerli olmaları ile ilişkilendirilebilmektedir. Teknolojinin içine doğan Z kuşağı, geçmişin pek çok olanaksızlığı ve en çok da teknolojinin şimdiki düzeyde olmaması gibi nedenlere bağlı olarak bugünden memnun olduğunu dile getirmektedir. Bu bağlamda Z kuşağı katılımcıların beşinci soruya verdikleri cevaplar²⁵, onların modernist, ilerlemeci, konfor odaklı bir şimdi ve geleceği, geçmişe tercih ettiklerini göstermektedir.

²¹ YK-2: “...Oraya gittiğim zaman kendimi oraya ait hissediyorum. Fiziksel olarak daha çok yoruluyorum, ağrı çekiyorum ama yine de keyifle iş yapıyorum... Kendi ürettiğin şeyleri sofrada yemek çok güzel.”

²² ZE-1: “... Açıkçası ben pek gitmek istemiyorum. Çok nadiren gidiyorum o da ailemin baskısıyla. Orada çok sıkılıyorum. Ne fiziksel ne de psikolojik pek iyi hissetmiyorum o yüzden.”

²³ BBE-1: “... Lise yıllarımda yaşamayı tercih ederdim. 1972-75 yılları. Çok güzel yıllardı.”

²⁴ XE-2: “... 1970-80’li yılları aşırı seviyorum. O dönemin şarkılarını çok seviyorum kendimi buluyorum o şarkılarda... O dönemde ben çocuktum ama genç olarak yaşamayı çok istedim o yıllarda...”; YE-1: “... Keşke 1950-60’lı yıllarda yaşasaydım... Müstakil bahçeli bir evde...”

²⁵ ZK-2: “... Geçmişte yaşamak istemezdim. Şimdi güzel, her şey var, daha kolay her şey...”

Bu kısımda değerlendirmeye dahil edilen dokuzuncu soru ise “Neşeli Günler” filminin neden bu kadar sevildiğini ve nostalji ile ilişkisini anlamaya yöneliktir. Genel olarak eski Türk filmlerini izlemeyi seven kişilerle yıllar sonra yaz aylarını geçirmek için memleketlerinde ev yaptıran kişileri bulmak hiç de zor olmamıştır. Bu nedenle bu iki durum arasındaki paralellik, nostalji ile doğrudan ilişkilendirilebilmektedir. On iki katılımcıdan sekizi BB, X, Y kuşağı olmak üzere dokuz kişi “Neşeli Günler” filmini izleme ve sevme nedenlerinin filmdeki “aile” vurgusu olduğunu belirtmiştir. Aile içi çatışma ve dağılmaya rağmen yıllar sonra yeniden bir araya gelmeleri, hemen her kuşaktan katılımcı için büyük önem arz etmektedir. Böylece nostaljinin duygusal yapısı, filmde yeniden inşa edilen “aile” mesajı ile oldukça anlamlı bir ilişki oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra beş katılımcı filmin “sosyal mesaj” vermesini önceliklemektedir. Bu da katılımcıların önceki sorularda dikkat çektiği; kişilerarası ilişkilerin bozulması, sosyal çürüme gibi toplumsal olumsuzluklardan dolayı geçmişe, nostaljiye sığınmalarını açıklamaktadır. Soruya dört katılımcı, filmin komik olması, iki katılımcı ise oyuncuların dizi karakterleriyle çok uyumlu olması gibi nedenlerle “Neşeli Günler”i izledikleri cevabını vermiştir. Cevaplar derinlemesine analiz edildiğinde; BB’lerin sosyal mesaj, X’lerin sanatsal, Y’lerin aile dinamikleri, Z’lerin ise eğlence odağında film izleme motivasyonu geliştirdikleri tespit edilmiştir. Böylece filmin izlenme gerekçeleri, aile teması, toplumsal birliktelik sosyal mesajı, komedi-eğlence şeklinde kategorize edilebilmektedir.

SONUÇ

Çalışmada, köyden kente göç ettikten sonra, doğduğu topraklara geri dönen BB, X, Y kuşakları ile bu dönüşten dolayı olarak etkilenen Z kuşağının, “Neşeli Günler” filmini izleme motivasyonu arasındaki nostaljik bağlam incelenmiştir. Katılımcıların memlekete dönüş hikayelerinin kentlerin kaotik yapısından kaçış, doğal beslenme, üretme, huzur ve mutluluk gibi belirleyici faktörler ekseninde gerçekleşmiş olması, “Neşeli Günler” filminin de sıcak, samimi aile ve dostluk hissi uyandırması gerekçeleri ile izlenmesi, “geçmiş güzel günlere” özlemin bir ifadesi olarak tespit edilmiştir.

Derinlemesine mülakat verileri ile filmin betimsel analizi sonucunda, nostaljinin maddi ve manevi göstergeler olmak üzere iki temada ortaya çıktığı görülmüştür. Maddi göstergeler mekân ve obje, manevi göstergeler ise aile ve dostluk şeklinde kendi içinde kategorize edilmiştir. Burada nostaljik bir unsur olarak en çok vurgulanan mekân, bahçeli, müstakil, eski eşyalarla dolu ev, yemek masası, tüplü televizyon, kadife koltuk, alüminyum tencere ve turşu kavanozları gibi objeler olmuştur. Manevi göstergeler olarak aile ve dostluk vurgusunda; anne-baba-çocuklar arasındaki diyaloglar, çocukların açlık grevi yapmaları, Ziya karakterinin abartılı hikâyeleştirme sahneleri, ön plana çıkmıştır. Ancak katılımcıların çoğu için ailenin birlik ve beraberliğini sembolize eden yemek masası ve alüminyum tencerede yemeği masaya getiren

anne ve baba karakterlerinin çabası filmin en dikkat çeken özelliği niteliğindedir. Öyle ki anne ve baba karakterlerinin ayrıldıktan sonra ayrı evlerde her sabah ve akşam yemek masası etrafında çocuklarını toplamalarına rağmen; yıllar sonra birbirine kavuşan kardeşlerin anne-babayı protesto etmek için açlık grevine gitmeleri, dağılmanın metaforik anlatımını desteklemektedir. Bu haliyle anne-baba kavgası nedeniyle dağılmış bir ailenin anlatıldığı filmde, aile ve dostluk temasının ön plana çıkması, ironi gibi görünse de filmin sonunda “inatçı” anne-babanın yeniden evlenmeyi kabul etmesi ve ailenin bir araya gelmesi bu temayı açıklamaktadır.

Nostaljinin geçmiş-şimdi-gelecek ekseninde ele alındığı çalışmada, katılımcıların ortak endişesinin “gelecek” olduğu görülmüştür. BB, X ve Y kuşaklarının; geçmişe özlem, şimdi için “kısmen” memnuniyet duydukları yönündeki söylemlerine karşılık, Z kuşağı katılımcılar geçmişin “sıkıcılığı, zorlukları” sebebiyle bir özlem duymadıklarını, “şimdi”den ise memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Ancak bu ayrıma rağmen Z kuşağı katılımcılar da diğer kuşaktan katılımcılarla aynı kaygıyı duyduğunu, gelecekte bunca ilerlemişliğe karşın zor bir yaşam olacağı yönünde öngörülerini ifade etmiştir. Buradan hareketle çalışmanın temel varsayımlarından biri olan “geleceğin belirsizliği ve korkutuculuğu” karşısında, BB, X ve Y kuşağının toz pembe anımsayışla nostaljiye sığındığı sonucu çıkmıştır.

Son olarak mekân ve objeler, nostaljinin maddi göstergeleri olmakla birlikte çalışmanın genelinde vurgulanan “eve dönüş” arzusunun, aslında aile, dostluk, huzur, mutluluk gibi manevi duygulardan kaynaklandığı söylenebilir. Dolayısıyla yeniden kurucu nostalji bağlamında köyde yapılan müstakil evler, düşünsel nostaljinin hatırlattıkları ile “masalsı geçmiş” yeniden inşa etmede yeterli olmamıştır. Çünkü köyde yapılan evlerin yazlık olarak kullanılması, “eve dönüş/nostalji” duygusunun, kışın kent imkanlarından faydalanma konforunun önüne geçemediğini göstermiştir. Z kuşağının ise “Neşeli Günler” özelinde eski Türk filmlerini eğlenceli bulmasının ve ailelerinin isteği ile yaz dönemlerini onların “idealize ettiği evlerde” geçirmesinin nostalji duygusuyla ilişkili olmadığı gözlenmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

The number of people who want to “return home” after migrating from village to city is increasing day by day. Especially for individuals who have been locked in their apartments due to the imposition of a curfew in an extraordinary situation such as the “pandemic” experienced worldwide, the separation from life and land has been an exhausting and worrying process. However, those who have a small amount of land in their hometowns or who have houses that suitable for restoration and livable have started to build the “ideal home” where they can go, even if only in the summer months. Climate

crisis, the chaotic structure of cities, major disasters such as earthquakes, and economic difficulties have been important factors in the beginning of the “partial” migration from the city to the village.

The aim of the research is to reveal whether the watching motivations the movie “Neşeli Günler” are related to the feeling of “nostalgia” for the Generations BB, X, Y, who returned to their homeland after migrating village to the city, and Generation Z, who were indirectly affected by this return. In this context, the research was conducted by referencing the qualitative research designs of in-depth interview and movie analysis after the literature review. The sample of the study consists of a total of twelve participants from four generations who permanently or partially migrated from the city to the village and watched the movie “Neşeli Günler” and the movie “Neşeli Günler” itself. The nostalgia levels of the four generations were examined with thirteen semi-structured questions asked to the participants. In this respect, comparing the nostalgia levels of Generations BB, X, Y, who partially returned to their lands and homes, with Generation Z who had to go accompany their parents’ choice, is significant for the study.

The findings obtained in the study showed the nostalgic indicators under two main themes; material and spiritual, and sub indicators place and object, family and friendship. The material themes that the participants emphasized the most about the film were place, detached house with a garden, full of old objects; and the objects were dining table, tube television, velvet armchair, aluminum pot and pickle jars. In the emphasis on family and friendship regarding spiritual themes; it was observed that the dialogues between mother-father-children, children's hunger strikes, and the exaggerated storytelling scenes of the character Ziya came to the fore. The dining table, which is one of the metaphorical symbols of the unity and solidarity of the family and the detached house with a garden, which means "home", reveal the nostalgic relationship between the participants' desire to "return home" and the indicators of the film for Baby Boomers, X and Y generations in the Turkish social structure.

When the motivations of the four generations to watch the movie “Neşeli Günler” are examined, it has been determined that BBs have developed a motivation to watch the movie based on social message, Xs focused artistic dimension, Ys focused family dynamics, and Zs’ motivation to watch based on entertainment. Thus, the reasons for watching the movie have been categorized as family theme, social unity, social message, and comedy-entertainment. Although the nostalgia levels of the BB, X, and Y generations are high, it is understandable that Generation Z, who do not have a “far enough” past based on their own experiences, are not nostalgic. The findings obtained in the study showed that there is no relationship between Generation Z’s “returning home” and their enjoyment for the movie

“Neşeli Günler”, and that their nostalgia levels are very low compared to the other three generations. In addition, it has been determined that Generation Z has similar concerns to the others in terms of uncertainty and fear of the future, which is the basic assumption of the study. However, while generations BB, X and Y developed a positive view of the idea of living in the past, participants from generation Z displayed a different attitude than other generations on this issue, stating that they did not feel any longing for the past due to its “boringness and difficulties” and preferred to live in the present and the future.

As a result, the doubts of the BB, X and Y generation participants about living in the past, their wish to live only in a period when they were happy and their use of their “idealized village houses” as summer accommodation houses today, and the Z generation’s reluctance towards the village and the past, shows that there is no home left to return to.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest

Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. /The author declares that there is no conflict of interest.

Yazarların Katkıları/Author Contributions

Makale tek yazarlıdır. /The article has a single author.

This work is licensed under **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License** (CC BY-NC 4.0).

KAYNAKÇA

- Acılioğlu, İ. (2015). *İş'te Y Kuşağı*. Elma.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2014). Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler. <https://ekutuphane.aile.gov.tr/media/yijg1qpb/türk-aile-yapısı-araştırması.pdf> adresinden alındı.
- André, C. (2019). *İçsel yaşam*. Pegasus.
- Arendt, H. (2022). *Geçmişle gelecek arasında*. (8. Basım). Bahadır Sina Şener, Onur Eylül Kara (Çev). İletişim.
- Arnheim, R. (2012). *Görsel düşünme*. (3. Basım). Rahmi Ögdül (Çev). Metis.
- Assmann, Jan. (2001). *Kültürel bellek*. Ayşe Tekin (Çev.). Ayrıntı.
- Baker, S. M., & Kennedy, P. F. (1994). Death by nostalgia: A diagnosis of context-specific cases. *Advances in Consumer Research*, 21(1), 169-174. <https://web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=530af70a-7874-4a36-b6db-ea7e6e70bf4f%40redis> adresinden alındı.
- Başaran, U. (2021). Nostalji-kültür ilişkisi ve 21. yüzyıl Türk halk şiirinde nostaljik unsurlar üzerine bir değerlendirme. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(34), 636-651. <https://doi.org/10.12981/MAHDER.899984>
- Bauman, Z. (2021). *Kuşatılmış toplum*. (2. Basım). Akın Emre Pilgir (Çev). Ayrıntı.
- Bauman, Z. (2019). *Postmodernlik ve hoşnutsuzlukları*. (3. Basım). İsmail Türkmen (Çev). Ayrıntı.
- Boym, S. (2021). *Nostaljinin geleceği*. (2. Basım). Ferit Burak Aydar (Çev). Metis.
- Cambridge Dictionary. (2024, Aralık 5). Nostalgia. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/nostalgia> adresinden alındı.
- Cassin, B. (2020). *Nostalji: İnsan ne zaman evindedir?* (2. Basım). Seçil Kıvrak (Çev). Kolektif.
- Childe, G. (1988). *Kendini yaratan insan: İnsanın çağlar boyunca gelişimi*. (3. Basım). Filiz Ofluoğlu (Çev). Varlık.
- Cook, P. (2005). *Screening the past: Memory and nostalgia in cinema*. Routledge.
- Cutcher, L. (2008). Creating something: Using nostalgia to build a branch network. *Journal of Consumer Culture*, 3(8). <https://doi.org/10.1177/1469540508095304>
- Davis, F. (1979). *Yearning for yesterday: A sociology of nostalgia*. The Free Press.
- Davis, F. (1977). Nostalgia, idendity and the current nostalgia wave. *Journal of Popular Culture*. 11(2). <https://doi.org/10.1111/j.0022-3840.1977.00414.x>
- Delibaş, K. (2017). *Risk toplumu*. Ayrıntı.
- Depeli, G. (2010). Görsellik ve kültürel bellek ilişkisi: Göçmenin evi. *Kültür ve İletişim Dergisi*, (13), 9-39.
- Freud, S. (2016). *Bir yanılısamanın geleceği: Uygarlık ve hoşnutsuzlukları*. Aziz Yardımlı (Çev). (3. Basım). İdea.
- Furedi, F. (2017). *Korku kültürü: Risk almamanın riskleri*. (3. Basım). Barış Yıldırım (Çev). Ayrıntı.

- Güngör, N. (1993). *Arabesk: Sosyokültürel açıdan arabesk müzik*. (2. Basım). Bilgi.
- Halbwachs, M. (2018). *Kolektif hafıza*. (2. Basım). Banu Barış (Çev). Heretik.
- Harari, Y. N. (2017). *Hayvanlardan tanrılara Sapiens: İnsan türünün kısa bir tarihi*. (31. Basım). Ertuğrul Genç (Çev). Kolektif.
- Holbrook, M. B., & Schindler, R. M. (1996). Market segmentation based on age and attitude toward the past concepts, methods, and findings concerning nostalgic influences on customer tastes. *Journal of Business Research*, 37(1), 27-39. [https://doi.org/10.1016/0148-2963\(96\)00023-9](https://doi.org/10.1016/0148-2963(96)00023-9)
- Huberman, L. (2015). *Feodal toplumdun yirminci yüzyıla*. (16. Basım). Murat Belge (Çev). İletişim.
- Huizinga, J. (2022). *Homo Ludens: Oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme*. (10. Basım). Mehmet Ali Kılıçbay (Çev). Ayrıntı.
- İlhan, M. E. (2015). Gelenek ve hatırlama: Belleğin kültürel olarak yeniden inşası üzerine bir tartışma. *Turkish Studies*, 10(8), 1395-1408. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8276>
- Kundera, M. (2022). *Bilmemek*. (22. Basım). Can.
- Leakey, R., & Lewin, R. (1998). *Göl insanları: Evrim sürecinden bir kesit*. (3. Basım). Füsun Baytok (Çev). TÜBİTAK.
- Marcuse, H. (1985). *Eros ve uygarlık. Freud üzerine felsefi bir inceleme*. Aziz Yardımlı (Çev). İdea.
- Nora, P. (2006). *Hafıza mekânları*. Mehmet Emin Özcan (Çev). Dost.
- Oskay, Ü. (2004). *Yıkanmak istemeyen çocuklar olalım*. (5. Basım). YKY.
- Said, E. W. (2015). *Sürgün üzerine düşünceler*. Salih Özer (Çev). Hece.
- Stauth, G., & Turner, B. S. (2000). Nostalji, postmodernizm ve kitle kültürü eleştirisi. Mehmet Küçük (Der). *Modernite versus postmodernite*. (s. 405-423). Vadi.
- Stern, B. B. (1992). Historical and personal nostalgia in advertising text: The fin de siècle effect. *Journal of Advertising*, 21(4), 11-22. <https://www.jstor.org/stable/4188854?seq=1>
- Şenel, A. (1995). *İlkel topluluktan uygar topluma: Geçiş aşamasında ekonomik toplumsal düşünsel yapıların etkileşimi*. (5. Basım). Bilim ve Sanat.
- Tanyeli, U. (2011). *Rüya, inşa, itiraz: Mimari eleştiri metinleri*. Boyut.
- TDK. (2024, Aralık 5) Nostalji. <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı.
- YouTube. (2025, Şubat 17). Neşeli Günler. https://www.youtube.com/watch?v=FQ_7cabWOv0 adresinden alındı.
- Zoga, E. (1990). *İnsanimsılıktan kurtuluş*. Birlik.